

DUHA SURESİ

الْعَالَمِينَ رَبِّ لِلَّهِ الْحَمْدُ

أَجْمَعِينَ أَتَّبَاعِهِ وَوَأَصْحَابِهِ إِلَيْهِ عَلَى وَ مُحَمَّدٍ رَسُولِنَا عَلَى وَالسَّلَامُ وَالصَّلَاةُ

الْحَكِيمِ الْعَلِيمِ أَنْتَ إِنَّا لَنَا عِلْمَ مَا إِلَّا لَنَا عِلْمَ لَا سُبْحَانَكَ

الْكَرِيمِ الْجَوَادُ أَنْتَ إِنَّا لَنَا فَهَمَّتْنَا مَا إِلَّا لَنَا فَهَمَّ لَا سُبْحَانَكَ

أَمْرِي يَسِّرْ لِي وَ صَدْرِي لِي اشْرَحْ رَبِّ

قَوْلِي يَفْقَهُوا لِسَانِي مِنْ عُقْدَةٍ وَاحِلٌ

بِالْعِبَادِ بَصِيرٌ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ إِلَى أَمْرِي وَأَفْوَضُ

Hamd Âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selam Resûlümüz Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem), onun ailesinin, ashabının ve onlara güzellekle tabi olanların üzerine olsun.

Ya Rabbi! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Senin bize öğrettiğinin dışında bizim ilmimiz yoktur. Şüphesiz sen, her şeyi en iyi bilen, her işi hikmetli olansın.

Ya Rabbi! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Senin bize gerçeği anlattığının dışında bizim anlama imkânımız yoktur. Şüphesiz sen çok cömertsin ve çok ikram sahibisin.

Ey Rabbim! Göğsümü ferah eyle, işimi kolaylaştır. Dilimin bağına çöz de sözümü anlasınlar.¹

Ben işimi Allah'a bırakıyorum. Şüphesiz Allah kullarını görendir.

Selamunaleyküm ve Rahmetullah. Bu hafta Duha suresindeyiz. Umarım hepimiz için çok bereketli bir ders olur.

Duha suresi Mekke döneminde indirilen surelerden. Sure 11 ayetten oluşuyor. Sure birkaç gün vahyin kesilmesinden dolayı Resulallah sallallahu aleyhi ve selim'in içinin sıkılması üzerine indirilmiştir. Bu konuda farklı rivayetler var; üç gün kesildi, üç hafta kesildi, üç ay kesildi... Kesin olan, vahiyde bir kesinti gerçekleşiyor bu da Resulallah'ı (sav) sıkıntıya uğrattıyor. Tirmizi'nin kaydettiğine göre Esved bin Kays Cünbed bin Cüneyl'in şöyle söylediği rivayet edilmiştir: "Hz.Peygamber(sav) ile mağarada bulunuyordum. Parmağı kanadı bundan dolayı Hz. Peygamber(sav), 'Sen ancak bir parmaksın ki kanadın bütün rastladığım da Allah'ın yolundadır.' dedi."²

¹ 1 20/ Tâ-Hâ Suresi, 25, 26, 27, 28

² Buhari, Edeb 90, Cihad 9; Muslim, Cihad 112, (1796)

Cebrail (as) de gelmiyordu, müşrikler Muhammed (sav) terkedildi dediler.³ Bunun üzerine Yüce Allah ‘‘Rabbin seni terk etmedi sana darılmadı da’’ ayetlerini indirdi. Bu hadis sahihtir. Resulallah'a (sav) gelen vahiy kesintiye uğradığı için müşrikler onunla dalga geçmeye başlıyor. Haşa ayeti kerimelerin şeytandan veya cinlerden gelen bir büyü olduğunu düşündükleri için diyorlar ki ‘‘Şeytanların seni terk etti, gelmekte olduğunu söylediğin şey artık gelmiyor.’’ Tabi ki Resulallah (sav) böyle düşünmüyor ancak Allah u Teala ona artık ayet göndermediğinde acaba bir hata mı ettim, bir kusur mu işledim veya bundan sonra vahiy gelmeyecek mi, diye bir üzüntüye mahsar oluyor çünkü insan sevdiğiyle birlikte olmak ister ve Resulallah(sav) da vahyin tadını aldıktan sonra kesilmesine üzüyor. Düşünsenize, bir melek geliyor yanınıza size Allah’ın kelimelerini söylüyor. Ne kadar şerefli değil mi? İnsanı özel hissettirecek bir durum. Allah’ın kelimeleri ile bizzat muhatap olup bir melekten bunları işitmek, zihnine kalbine nakşedilmesi çok özel. Mahrum bırakıldığında büyük bir hasretlik geliyor kalbinde ve tekrar o kelimeleri duymak istiyor. Hem terkedildim diye endişe içinde hem de yanlış bir şey yaptım mı, diye tedirgin. İnsanlar onu hırpalamak, dalga geçmek için bu fırsatı kaçırmıyor. Detaya girmeden önce ayetlerin mealini okuyalım.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

- 1.Andolsun, (yemin olsun) kuşluk vaktine
- 2.Sakinleştiği zaman geceye ki
3. Rabbin seni bırakmadı ve sana darılmadı
4. Ahiret senin için dünyadan daha hayırlıdır.(sonrası öncesinden daha hayırlıdır diye de çevrilir buradaki farkları konuşacağız)
- 5.Rabbin sana verecek ve sen hoşnut olacaksın.
6. O seni yetim bulup da barındırmadı mı?
7. Seni yol bilmez bilip doğru yola iletmedi mi?
8. Seni yoksul bulup zengin etmedi mi?
9. Öyleyse sakın yetimi ezme, azarlama.
10. Dilenciye azarlama!
11. Fakat Rabbinin nimetine anlat da anlat.

İşleyeceğimiz sure çok kısa. İnşaallah ezberimizde de olur. Dinlemesi, okuması çok güzel. Kuran-ı Kerimdeki tüm sureler kesinlikle çok güzel fakat bazılarını okumayı ve dinlemeyi ayrı seviyorum. Tekvir benim için bunlardan biri.

---

³ Tirmizî, Tefsir, Duha, (3342)

Duha Suresi, İnşirah Suresi, Tegabun Suresi, Haşr Suresi bunlar da dinlemeyi çok sevdiğim sureler. Bakara suresini dinlemeyi de çok seviyorum.

Allah aklıma getirdi söyleyeyim: Bakara Suresi'ni evde yüksek sesle okumak ve dinlemek çok iyidir. Özellikle evli kardeşlerime tavsiye ederim.

Bakara Suresi'nin şeytanları uzak tuttuğuna inanılır.⁴ Her gün okuyamasak da açıp dinlemek eve de o sesin ve ayetlerin nüfuz etmesini sağlamak çok istifadeli olur. Bizim yaşadığımız yerin bir maneviyatı var, ruhu var. Buraları da ne kadar hayırlı seslerle, kelimelerle muhatap kılsak o kadar kavgadan, tartışmadan uzak oluruz biiznillah. Özellikle şeytan karı koca arasına nifak sokmaya, olmadık bir şeyden tartışma çıkarmaya çok meraklıdır. En sevdiği kötü ameli budur: Karı koca arasını bozmak. Bakara Suresi'ni ısrarla okumak ve dinlemek mühim bu noktada. Bu niyetle de sabahları birer sayfa bakara okumak (inşallah eşler birlikte okusa daha iyi olur) fayda verir diye inanıyorum. Şimdi suremize geri dönelim. Tek tek ayetler üzerinden bakacağız.

1. Ayeti kerime “And olsun duhaya.” Duha, kuşluk vakti demek. Bildiğiniz gibi biz güneş doğduktan sonraki vakte kuşluk vakti diyoruz bu vakit kısa bir süredir. Aynı zamanda şöyle görüşler de bulunuyor: **Kuşluk vakti insan hayatının gençlik dönemidir, en verimli çağdır ve hızlı geçer. Risalet olarak baktığımızda da kuşluk dönemi Asr-ı Saadet'in dönemidir. Onlar da hızlıca gelip geçmiştir ama bereketi tüm ümmeti kaplamıştır. İnsan ömrünün kuşluk vakti gençliğidir dedik, gençliğinde vaktini ne kadar verimli doldurursa kalan ömrüne bereket de o kadar yüksek gelecektir. Asr-ı Saadet'in yaşadığı yıllar yüzyıllar değildir: on yıl, yirmi yıl hadi diyelim otuz ya da kırk...Resulallah 'tan sonraki zamanları da alalım. Ama o kadar büyük bir bereket bıraktılar ki ilimde, sünnette, yaşayıpta. Müslümanca duruşta da biz bugün hâlâ onları konuşuyoruz.** Örnek aldığımız isimler; Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Ayşe, Hz. Hatice, Mus'ab bin Ümeyr. Sadece bunlar da değil bizim için önemli daha bir sürü isim sayabiliriz. Gelmiş ve geçmişler ama üzerimizdeki tesirleri devam etmekte. Onlar dünya hayatının kuşluk vaktine tabiiler. Asrı Saadet'i kuşluk vakti olarak değerlendiriyoruz. Neden insanın gençliğini ve günün kuşluk vaktini asrı saadete benzetmiş alimler? Çünkü kuşluk vakti kısa vakittir ama o vakitte yaptığımız işler daha bereketlidir, çok fazla şey sığdırabiliriz bu vakte. Hatta kuşluk namazı diye kıldığımız namaz var. -Kuşluk vaktinin zamanına açıklık getirelim: Sabah namazının girdiği vakit imsak oluyor. Örneğin Sakarya için imsak 05:44 İmsağa kadar kılabilceğim namaz teheccüd namazı yani gece namazıdır. 05:44 olduğu andan itibaren gece namazı kılınmaz. Gece bitti, imsak girdi yani sabah olmaya başlıyor. Fecir vakti dediğimiz zamana giriyoruz. İmsak sabah namazının vaktine girdiğimizin işaretidir ancak imsak girer girmez sabah namazı kılmak efdal değildir. Ramazanda imsakta ezan okunuyor ve ezan okunduğu gibi namaz kılmaktansa yarım saat geçtikten sonra kılmak daha iyidir. Çünkü ilk an henüz sabaha ulaştığımız an değildir. İmsaktan bir vakit sonra sabah ezanı okunur.

---

⁴ Müslim, “Müsâfirîn”, 212- Hadisin tamamı: “Evlerinizi (içinde Kur'an okumayarak) kabirlere çevirmeyiniz. Şeytan, içinde Bakara suresi okunan evden ürker ve uzaklaşır

Şimdi 06:15 gibi okunuyor burada öyle zannediyorum. İmsaktan yarım saat kırk dakika sonra ezan okunuyor sonra güneş vakti...07:09'da burada güneş doğuyor.

Güneş doğduğunda artık sabah namazı kılamıyoruz. Kerahat vakti girmiş oluyor. Kerahat vakti namaz kılamadığımız vakitlerdir. 45 dakika sonra kerahat çıkar. Yani 07:09 da güneş doğuyorsa 07:50-07:55 gibi kerahat çıkmış olur. Bu vakitten itibaren kuşluk vakti başlar. Kuşluk vakti günün en aydınlık olduğu vakitlerdir. Ne zamana kadar? Öğlen namazına 45 dakika kalana kadar kuşluk namazı kılabiliriz.

Aynı zamanda kuşluk vaktinin şu olduğu da söylenmiştir: Gerçek güneşin Hz. Muhammed (sav) ufkundan doğup alemlere rahmet⁵ olarak her tarafa elçilik göreviyle ışıklar saçması. Resulallah'ın (sav) gelmesi de adeta insanlığın kuşluk vakti olmuştur. **Bütün aydınlıklar onunla birlikte vuku bulmuştur**, diye düşünmüşler. Hayatın marifet nurunun yaldızlı bir şekilde parlamaya başladığı genç ve dinç neşe zamanı olarak da düşünülebilir. Az önce bahsettiğim gibi gençlik vaktine atıfta bulunuluyor. Bunun altını çizmek istiyorum. Ne ekersen onu biçersin diye sözüümüz de var. Tabi ki nasibini de biçersin ama gençliğimizde kendimize ne ektiğimiz çok önemli. Allah iyilik versin maşallah diyelim yan komşumuz var Birsen Teyze 75 yaşında belki de daha fazla. Ufak tefek bir hanımefendi ve zayıf. Hem de dinç hareket olarak maşallah. 4 yıldır buradayız. İnsan hem de yaşlı bir insan hiç mi bir şeyi neden yapıyorsunuz demez, hiç mi bir şeyden rahatsız olmaz, bir gün mü surat asmaz? Benim surat astığım olmuştur herhâlde ama onun bir gün suratı asık kapıyı açtığını, bir gün gelen giden insanlara bir şey dediğini bilmiyorum. Genelde biz, yaşlıların tahammülsüz olduğunu biliriz. Bir kere laf çarpıtıldığını, bir şeyden rahatsızlık duyduğunu bilmiyorum. Hep idare edici, mütebessim, neşeli, huzurlu bir hanım maşallah. Allah iyilik versin, cennet hanımlarından kılsın. Ben eminim ve inanıyorum ki o, gençliğinde de böyleydi. Eşi rahmetli olmuş Allah rahmet eylesin. Eşine karşı hürmetli ve muhabbetli bir hanımdı. Suratı asık o kapıyı açmazdı. Bakın ben o zamanları görmedim ama eminim öyle olduğuna. Çünkü onun gençliğinde yani kuşluk vaktinde huysuzluk ve şikâyet etmediği o kadar belli ki. Dilinde şükür, yüzünde tebessüm... Bir evladını, eşini kaybetmiş. Hiç mi üzgün olacağı bir sebep yok. Her insanın derdi vardır fakat Birsen Teyze şükürlü bir kadın. Şükür insanı güzelleştiren yegâne unsurlardan. Bana da büyük bir örnek. Hep anıyorum ve onun için dua ediyorum. **Biz bugün hangi duyguları ekersek yaşlılıkta da onları biçeceğiz**. Dilimizde hep zikir olursa yaşlılıkta dilimizden zikir dökülür. Mesela bir ihtiyarla karşılaşırsınız ve çok kolay küfür ettiğini görürüz. Şimdi bu kişi gençliğinde hiç küfretmeyen bir insandı ama 70 yaşına geldi birden küfür etmeye başladı. Böyle bir şey söyleyebilir miyiz? Söyleyemeyiz. O kendisine bunu ekte. **Kendisinin en verimli zamanlarında, kuşluk vakitlerinde diline kötü kelimeler ekte, kötü alışkanlıklarda bulundu şimdi de yaşlılığında bunu biçiyor**. Mesela sürekli kahvehaneye giden adamlar, sadece altın gününden feyiz alan hanımlar...

Bunların birbirinden farklı olduğunu düşünmüyorum.

---

⁵ (Enbiya, 21/107)

Tabii ki helal bir şekilde buluşmakta beis yok ama ihtiyar bir hanımın ya da adamın oturup bütün gün evlilik programı izlemesi, cinayet haberlerinin peşinde olması, kim kimin çocuğu, kim kimin hanımı, kimin gayrimeşru çocuğu var diye bunları dinlemesi ve zihnini bunlarla doldurması büyük yokluk vesilesi. **İhtiyacımız olan hikmet ehli ihtiyarlar fakat bunun yokluğunu çekiyoruz.**

Bugün hikmetli olmayan yaşlılar gençliklerinde verimli Müslümanlık geçirdiler mi, düşünmek lazım. Tabii ki insan sonradan da dönüş yapabilir, kalbine güzel şeyler ekebilir. Ama bir düşünün gençliğini dolu geçirmiş birinin ihtiyarlığını düşünün. Dilerim Allah'tan bizi hikmetli ihtiyarlardan eylesin ki gençlere öncü olabilelim. İnsanın hikmetli bir ihtiyar olabilmesi için gençliğini de dolu geçirmiş olması gerekmez mi? *Düşünün ki siz bir dede, teyze biliyorsunuz ve onu herkes onu güzellik ile anıyor. Akranları diyor ki biz onun gençliğinde de hayırlı işler yaptığını, hep doğru sözlü olduğunu, insanlara hep güler yüzlü olduğunu bilirdik. Bir böyle örnek gösterilmek var bir de farklı konularda örneklik gösterilmek var.* Bugün gençlerin ihtiyarlar bağlamında çok büyük bir yoksunluk çektiklerine inanıyorum, kendim de dahil. Buna çok üzülüyorum. Dizinin dibine gidip de feyizli kelime duyabileceğimiz ihtiyar çok az, göremiyorum. Sahip olduklarımızı da kaybediyoruz. Genellikle oturup evlilik programı izliyorlar. Eskiden ihtiyarlarımız dua öğretirdi, ellerinde hep bir tesbih olurdu. Babaannemin maniler söylediğini hatırlıyorum. Türkü söylerdi, dua öğretirdi. Bunlar kıymetli şeyler. Allah bizi böyle ihtiyarlardan kılsın ve din konusunda da öncü ve örnek olan ihtiyar olmayı nasip etsin ama böyle olabilmesi için kendi kuşluk vaktimizi yani gençliğimizi verimli geçirmemiz lâzım.

Eğer biz kendimize güler yüzü, şükürü, yardımseverliği yerleştirirsek ihtiyarladığımızda da bu devam eder. Şimdi sürekli kendi bedenimi dinlersem; oram hasta buram hasta, ben çok kötüyüm, hayatımda bu sorun var şu sorun var, ben ne yapacağım... **Şükürsüzlük insanı yer bitirir ve hasta eder.**⁶ Ruhun de hasta eder bedenen de hasta eder. Tavsiyem şudur ki; hayatınızda değiştiremeyeceğiniz şeyler için neden bu böyle neden bu böyle, diye sormayın. İnsan karakter olarak yalancı olmayı seçiyorsa neden bu böyle, demeyelim. Çünkü öyle olmayı tercih ediyor. Ona gösterebileceğimiz muamele sırasıyla şöyle; öncelikle bu insanın böyle öleceği noktasında hüküm veremem. Yani A kişisi yalancı böyle gelmiş, böyle ölür, diye hüküm veremem. Belki de tövbe edecek. Bu beni ilgilendiren alan da değil. Ben ona bu kadar iyilik gösteriyorum neden hala böyle yapıyor? Bu onun tercihi, bununla da ilgili bir şey de yapamam. Ne yapabilirim? **Onunla arama bir mesafe koyabilirim, kendi yaşamıma odaklanabilirim. Neden böyle yapıyor diye sürekli üzülemez. Çünkü sonuçsuz bir yıpranma olur. Yargılamada, neden böyle diye sürekli sorgulamada bulunamaz. Kendi yapabileceğim iyiliklere yönelirim.**

İnsanları değiştirerek bir mutluluk hedefliyorsanız hiçbir zaman mutlu olamayacaksınız demektir. Bir insanın başka bir insanı değiştirmeye gücü yoktur.

---

⁶ Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: “Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir.” (İbrahim(14) /7)

Eğer olsaydı Resulallah (sav) kendi amcasının kalbini değiştirdi. Onun bir müşrik olarak değil mümin olarak ölmesini sağlardı. Eğer değiştirebilseydi Hz. İbrahim kendi babasının kalbini değiştirdi.

Eğer mümkün olsaydı Hz. Nuh kendi oğlunun kalbini değiştirdi. Bunu peygamberler başaramamışken bizim insanları değiştirebileceğimizi düşünmemiz beyhude bir hayal. Etrafımızdaki insanlar müşrik veya kafir demiyorum. Örnek veriyorum; senin umduğun kadar düşünceli bir eşin yok. “Ben onu düşünceli birisine çevireceğim” diyorsun. Çeviremezsin. Onun iyiliklerini görebilirsin. Onun artılarını daha çok düşünebilirsin. Seni üzen hususları ona anlatmaya çalışabilirsin. Veya ona sabrederken onun adına değil de Allah’ın adına sabretmeyi seçebilirsin. Yani “Allah’ım bu durum benim çok sinirimi bozuyor ama sen bana bu sabrın karşılığında derecemin yükselmesini nasip et. Sen bana cennette köşk nasip et. Bunun sabrını kalbimde genişlet.” Artık benim işim Allah ile. Bu noktada işim eşimle, çocuğumla ya da yanımdaki insanlarla değil. Eğer yanımdaki insanların hatırı için tahammül etmeye çalışırsam bir noktada patlarım. **Allah için sabretmeyi seçersem onun davranışlarını sorgulamayı bırakırım. Yani ne kadar yapabilir ki? En fazla ben ölene kadar yapabilir ve her an ölebilirim.** O zaman bizim Allah rızasını hedefleyerek ilişkilerimize bakmamız lâzım. Bütün bunları bugün yerleştirmemiz lâzım ki ihtiyarladığımızda huysuz, geçimsiz, kötü, suratsız insan olmayalım. Bugün yapmadığımızı 40 yaşında 50 yaşında yapabileceğimizi düşünmek mantıklı hareket değil. Gün bugündür bugün yapmamız gerekiyor.

2. Ayet-i kerime diyor ki: “*Ve sessizliğe büründüğü zaman, kararını bulup sakinleştiği zaman geceye de and olsun.*”

Gece sakinliğin, sükunetin olduğu zamandır. Acı ve keder de bu sakinliğin, dinginliğin olduğu zamanlara benzetilir. **İnsanın aydınlık günleri de olur aynı kuşluk vakti gibi, karanlık günleri de olur gece gibi. Her iki durumda da insanın kalbini Allah’a teslim etmiş olması gerekir. Aydınlık vakitte kâinat hareketlenmiştir ve ahenk ile devam etmektedir. Karanlık vakitte de ahenk vardır ancak bu sefer, onu gündüzdeki kadar belirgin göremeyiz.**

Sakinleştiği zaman, o karanlığın sakinleşmesi anındaki huzur ve dinlenme ile yorgunluk ve kederin yok olması, ahiretle ilgili gelecek bir sevincin müjdelemesi gibi anlamlara da gelir. Gece insanı sakinleştiren, yorgunluğunu alan en büyük nimet, ahiret diye düşünüyorum. Uyku da öyle. O yüzden uyku için, ağrısız geçen her gece için Allah’a şükürler olsun. Yıllardır belki de hortuma bağlı olan ya da ağrısız uykunun ne olduğunu unutmuş olan kim bilir kaç tane hasta vardır yeryüzünde. İlaç almadan uyuyamayan, hani gecesi gündüzü birbirine karışmış ve bununla imtihan olan kim bilir kaç tane çocuk vardır? Ağrısız bir şekilde uyuyabilmek, sırtımızı güzelce yaslayabilmek o kadar büyük bir nimet ki. Belim tutulduğu zaman yatamıyorum, dönemiyorum, kendimi bir yere koyamıyorum. Sanki yatak değil de bir diken üstündeymişim gibi oluyor.

Demek ki **normal zamanda kendimi istediğim gibi yatağa bırakabilmek ne kadar önemli.** Bunu hep düşünmüyoruz. Biz **güzellikleri yeterince düşünmediğimiz için, pek çok nimeti fark edemiyoruz.** Mesela tuvalete kendi başımıza gidebilmemizin ne kadar büyük bir nimet olduğunu yeterince düşünmediğimiz için saçma sapan şeylere üzülebiliyoruz.

3. Ayet-i kerimede diyor ki: “*Rabbin seni terk etmedi ve sana darılmadı.*”

Yukarıdakilerin hepsine yemin olsun ki Rabbin sana öfkelenmedi, seni bırakmadı veya aranızda kırgınlık da hâsıl değil.

4. Ayet-i kerime: “*Ve herhalde son senin için öncesinden daha hayırlıdır.*”

Senin için mutlaka ahiret dünyadan daha hayırlıdır. Senin için mutlaka yarın bugünden daha hayırlıdır. Her durumda bunun böyle olduğunu söylüyor Allah u Teâlâ. Hayat ve ölümünde bulunduğun, bulunacağın her durum önüne göre ve bütün dünyaya göre ahiret senin için daima öncesinden daha hayırlıdır.

Sen günden güne, halden hale daima iyilikten iyiliğe yükseleceksin ve vefatından sonra da senin için hayırlı olacaktır. Bu bizim için de böyledir. Bizim için nasıl böyledir? Belki de bir insan dün hidayettedi ama bugün küfre düştü. O zaman nasıl yarın her durumda insan için daha hayırlıdır. **Yarın buldukça aynı zamanda bu insanın tövbe etme ihtimali de geriye dönme ihtimali de vardır.**

Her yarın bizi ölüme yaklaştırır ve insan bu yakınlığı fark ederse her gününü daha verimli geçirmeye çalışır. Ölümden sonraki hayat esas hayattır.⁷ Ahiret yurdu iyiler için büyük bir rahmet denizidir. Orada cennet, Allah’ı görmek, peygamberlere kavuşmak vardır. Elbette ki ahiret dünyadan çok daha hayırlıdır ve bunun şuuruna varmış insan her yeni günde hayırlar arar kendisi için. Ve bunun farkına varmış olan insan, bugün yaşadığı sıkıntıları, kederleri sonsuzmuş gibi görmez. *Çünkü Allah bir söz verdi.* Allah dedi ki, *senin için yarın bugünden daha hayırlıdır.*

Demek ki her yeni yarının içinde senin için saklanan bir güzellik, bir hayır, bir müjde var. Belki de bazen bu müjde bir hastalıktır, seni ağlatacak bir olaydır. Ama kim bilir, belki bu senin iç dünyanı, ruhunu sağlamlaştıracaktır. Kim bilir sana ne kadar büyük bir ufuk kazandıracak, ne kadar büyük bir hayat tecrübesi olacak?

Kimse oturduğu yerden güçlenemez ki. Kaslarımızı güçlendirmek için spor yapmamız gerekir. Daha uzun soluklu yürüyebilmek için kondisyonumuzu yükseltmemiz gerekir. Bir annenin bebeğini doğurabilmesi için acı eşiğinin en son sınırına gelip büyük bir sancı çekmesi gerekir. İnsan sınırlarını zorlayarak kuvvetlenebilir. Oturduğu yerden kimse gücünü artıramaz.

Dolayısıyla yaşadığımız hadiseler bizim iç dünyamızı geliştiren, inşa eden, sabrımızı arttıran büyük dinamiklerdir. Hiç acı çekmemiş olan ne kadar büyük bir tehlike içindedir. Acı başına geldiğinde ne yapacağını bilmiyor. Çok tehlikeli bir durum bu. Hiç acı çekmemiş olan gerçekten nimette midir? Acıyla ne yapacağını bilmeyen, yani hiç acı çekmeyeceğine biçilen imtihan da çok büyük o noktada. Düşünsenize; siz bazı büyük olaylar yaşamışsınız bu tekrar başınıza geldiğinde veya benzeri başınıza geldiğinde ne yapacağımızı bilirsiniz. Ama diğerinin başına hiçbir şey gelmemiş. Onun ilk anda acıyla karşılaştığında yaşayacağı hayret, şaşkınlık, nasıl yöneteceğini bilmemesi ne kadar zor olur değil mi?⁸ Bu yönüyle baktığımızda yarın senin için daha hayırlıdır ve kesinlikle ahiret dünyadan daha hayırlıdır.

⁷ Bu dünya hayatı sadece bir oyun ve oyalanmadan ibarettir. Ahiret yurduna gelince, işte asıl hayat odur. Keşke bilmiş olsalardı. (Ankebut, 64)

⁸ Ayrıca bkz.: Yoksa siz, sizden öncekilerin başına gelenler, sizin de başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Peygamber ve onunla beraber mü’minler, “Allah’ın yardımı ne zaman?” diyecek kadar darlığa ve zorluğa uğramışlar ve sarsılmışlardı. İyi bilin ki, Allah’ın yardımı pek yakındır. (Bakara,214)

5. Ayet-i kerime: “*Rabbin sana verecek sen de hoşnut olacaksın.*”

Yani sen razı olacak, rızaya ereceksin. Burada hoşnut olma makamı kendisinden razı olunma. Merdiyye makamından da önce gelen radiatün merdiyye geçiyordu Fecr Suresi’nde de.⁹ Makamından yüksek olan bir makamdır. Burası radiye merdiyye makamıdır.

Nefsin meyil ve isteklerinden soyutlanarak mutlak şekilde hakkın leh ve aleyhindeki kaza ve kaderi, cemal ve azametli hükümlerinin tamamına razı olup her işinde kendinin değil, yalnızca Hakkın rızasını arayıp Allah’ın yüce katında razı olunan kul olmaya çalışma makamıdır.

Bak diyor, en yüksek makam. Her şeyin Allah’tan olduğunu kabul edip ve başına gelen bütün işlerden razı olup Allah’a kavuşma arzusu içinde olduğun makamdır. Ne geliyorsa Allah izin verdiği için geliyor. Bunun şuurunda olan insan, insanlara öfkelenmez. Daha kontrollü olur hayatındaki olaylara karşı.

Aynı zamanda geçmişteki günahların büyüklüğünden dolayı asla affedilip bağışlanmaz zannıyla ümitsizliğe düşenlerin Allah’a sığınıp teslim olarak bağışlanma edebileceklerini de buradan görürüz. **İslam daha önce olanları keser atar. Tövbe ettiğin an senin için işlenmemiş gibidir.**¹⁰ Buradan da kendine büyük bir hayır bulursun.

6. Ayet-i kerime: “*O seni bir yetim bulup da barındırmadı mı?*”

Resulullah’ın (sav) babasının o doğmadan önce vefat ettiğini biliyoruz. Annesi de Resulullah (sav) çok küçük yaşta vefat ediyor. Dolayısıyla önce dedesiyle, sonra amcasıyla yaşıyor. Yani evet, sen yetimdin ama biz seni bir aile sahibi yaptık diye burada bahsettiği budur.

7. Ayet-i kerime: “*Seni yol bilmez bulup da yola iletmedi mi?*”

Devamında da “ve seni ihtiyaç sahibi bulup mülk sahibi yapmadı mı, zenginleştirmede mi?” Burada seni yol bilmez bulup da ayeti kerimesinde geçen ‘dâl’ kesmesi bilindiği gibi yitik, nereye gideceğini şaşırarak, yanlış yolda giden sapık sapkın anlamına gelir. Fakat burada Resulullah’a (sav) isnat edilen böyle bir durum değildir. Resulullah (sav) hiçbir zaman dalalette ve sapkınlıkta olmamıştır.¹¹ O sadece İslam öncesinde ne yapacağını bilmiyordu. Yani hiçbir zaman putperest olmamıştı.

---

⁹ Fecr Suresi, 28.

¹⁰ Amr b. As (ra) Müslüman olacağı zaman, Hz. Peygamber (sav) Efendimizden geçmişteki günahlarının affolunmasını şart koşmuştu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: “Bilmez misin ki; İslamiyet kendisinden önceki (kötülükleri) yıkar, siler (...)” (*Müslim, İman, 192*)

¹¹ Celaleddin es-Suyutî ed-Durru’l-Mensur adlı eserinde Hz. Ali’den (r.a) naklen şöyle bir rivayete yer verir: Hz. Peygamber (asm)’e "Hiç hayatında bir puta ibadet ettin mi?" denilince "Hayır" dedi. Sonra "Hayatında hiç şarap içtin mi?" diye soruldu, ona da "Hayır" dedi ve şöyle buyurdu:

“Ben iman ve kitabın (tafsilatının) ne olduğunu bilmiyor olduğum zamanda bile daima ‘onların üzerinde olduğu yolun küfür olduğunu’ bildim.” (*Suyutî, ed-Durru’l-Mensur, Daru’l-Fikr, Beyrut 1993, VII, 364*)

Hiçbir zaman şirke düşmemişti ama neye inanması gerektiğini, nasıl ibadet etmesi gerektiğini, onu yaratana karşı sorumluluğunun ne olduğunu bilmiyordu ve bu onu çok büyük sıkıntıya sokuyordu. Etrafındaki insanlarla da uyuşmuyordu. Bu yüzden sık sık uzlete çekiliyordu. Bu onun kalbinde büyük bir sıkıntı vesilesiydi. Yaratıcı olduğunu biliyor ama ona nasıl yaklaşacağını, nasıl ibadet edeceğini bilmiyordu.

Bulunduğu toplumdaki inanç ve ibadetlerin, çok büyük bir sapkınlık olduğundan emindi. O yüzden hepsinden uzak duruyor ama doğru yolun ne olduğunu da bir türlü bilmiyordu. İşte sana doğru yolu göstermedik mi? Gösterdi.

8. Ayet-i kerime: “*O seni yoksul bulup zengin etmedi mi?*”

Burada geçen ‘âil’ kelimesi (ayın harfi ile) fakir ve ihtiyaç sahibi, yoksul demektir. Bir de çoluk çocuk sahibi, yani kendisine muhtaç olan ailesi bulunan, çok fazla yoksullara sahip olan kişi demektir. Burada yoksulluktan kasıt iki manadır. Birincisi: senin servetin yokken, hiçbir malın yokken seni ganimetlerle daha zengin kılmadık mı? Müslümanlar ağır yokluk döneminden geçiyorlar. Sonrasında savaşta kazanılan ganimetler ve Müslüman bir devletin kurulmasıyla refah seviyeleri yükseliyor. Ciddi mal varlığı elde ediyorlar. İkincisi: Sen yoksuldun. İlimin yoktu biz sana ilim verdik. Senin etrafın, eşrafın yoksuldu. Biz onları da kuvvetlendirdik. Sana hem mal verdik hem de ilim verdik. İki türlü de seni zenginleştirdik, halbuki sende ikisi de bulunmuyordu.

9. Ayet-i kerime: “*O hâlde bütün bunlar karşısında sakın yetimi kakıp itme, sakın yetimi üzme.*”

Resulullah’ın (Sav) şöyle buyurduğu rivayet edilir: “Her kim bir yetimin başını okşarsa, elinin geçtiği her kıla karşılık ona kıyamet günü bir nur olunur.”¹² Ahmed bin Hanbel’in eserinde geçen bir hadismiş bu.

Hız. Ömer (r.a.) bir hadiste Resulullah’ın (sav) şöyle buyurduğunu rivayet eder: “Yetim ağladığı zaman onun ağlamasından rahmanın arşı titrer. Yüce Allah meleklerine buyurur ki, ey meleklerim şu, babası toprakta kaybedilmiş olan yetimi ağlatan kimdir? Melekler: ‘Sen en iyi bilensin, Rabbimiz.’ derler. Yüce Allah buyurur: ‘Şahit olunuz ki her kim bunu susturur, hoşnut ederse ben de onu kıyamet günü hoşnut etmeye söz veriyorum.’¹³ Bundan dolayı Hız. Ömer bir yetim gördüğü zaman başını okşar ve ona bir şey verirmiş.

Yine bir hadiste Resûlullah (sav) buyurur ki: “Ben ve yüce Allah’tan korktuğu takdirde yetime kefil olan kişiyle şu ikisi gibiyiz.” buyurmuş ve şahadet parmağıyla orta parmağını bitişik göstermiştir.¹⁴

Yetim, babası olmayan çocuktur. Yetim sadece babası ölümlen olmayan çocuk değildir. Babası terk etmiş olan çocuk da yetimdir. Babası dinsiz olan çocuk da yetimdir. Yani eğer bir baba çocuğunu ahiret nâmına hazırlamıyorsa, olumsuz bağlamda hazırlıyorsa bu da dini yönden yetim kalan durumundadır. O çocuğa sahip çıkılması gerekir.

¹² Ahmed İbni Hanbel, Müsned, V, 250

¹³ Kurtubi, XX/101.

¹⁴ “Kendi yetimini veya başkasına âit bir yetimi himâye eden kimse ile ben cennette şöyle yanyana bulunacağız.” Hadisin râvîsi Mâlik bin Enes, Hazret-i Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-’in yaptığı gibi işaret parmağıyla orta parmağını gösterdi. (Müslim, Zühd, 42)

Babası bedenen bulunup ama terk etmiş olan ve varlığı gözükmeyen çocuk da yetimdir. Buna da hem madden hem de manen yardımcı olmak gerekir. Bütün bunlar da yetimlik sınıfındadır.

10. Ayet-i kerime: *“İsteyene gelince, el açana sakın onu azarlama ve horlama.”*

Burada biliyoruz ki dilenciler veya herhangi bir yoksul bizden bir şey talep ettiğinde o an vermeyeceksek bile hiçbir kabalık ve aşağılama göstermeden, azarlamada bulunmadan nezaketle davranmamız gerekir. Resûlullah (sav) hiçbir zaman reddetmemiş. Burada daha ilginç bir açıklama var. Bir hadisi şerifte şöyle buyrulur: “Kendisine bir ilim sorulup da onu gizleyen kimse ateşten bir gem ile gemlenir.”¹⁵ Bu da Ebu Davud’un eserinde geçen hadis. **Sende bulunan mülk; para da ilim de olabilir. Nasıl ki para isteyen azarlamayacaksam ilim isteyen de azarlayamam.**

11. Ayet-i kerime: *“Ama rabbinin nimetini gerek mevcut, gerekse vaat edilen nimeti hemen söyle. Anlat da anlat.”*

Bu sözü gösteriş yaparak gururlanmak için ya da insanların takdirini toplamak için değil, sadece şükür vesilesi olarak anlat.

Sende bulunan bütün güzelliklerin Allah’tan olduğunu, varacak bütün hayırların Allah’ın elinde olduğunu anlat. Birisi sende bir şeyi beğendiği zaman, senden memnun olduğu zaman, sana teşekkür ettiği zaman hemen bunun Allah’ın vesilesiyle olduğunu anlat. Yani her durumda, her nimette Allah’ı hatırlatan insan ol. Burada bir hatırlatmamız var.

Duha Suresi’nden itibaren Kur’an’ın son suresine kadar bütün surelerin sonunda tekbir getirmek. Yani “Allahu Ekber” demek sünnettir. Her hatim yapana bunu yapması mutlaka gereklidir diyemeyiz. Fakat her kim yaparsa iyidir, güzeldir. Her kim yapmazsa ona bir günah ve vebal yoktur ama bunu yapmak sünnettir. Tekbiri terk eden sünnetlerden birini terk etmiş olur. Allahu Ekber diyelim bu durumda: Allahu Ekber.

Şimdi üzüntüleri dağıtan insana ferahlık veren ve gönül huzuru üzerine artık dünyada hiçbir zorluk ve güçlük kalmadı sanılarak tembelliğe düşmemek, ancak her zorluğun yanında mutlaka kolaylıklar olduğunu bilerek, sahip olduğu her nimeti anlatmak üzere daha çok çalışmak hem yalnız nimeti görmekle kalmayıp, o nimeti verenin zâtına bakmak ve bütün rağbeti, bütün muhabbeti nimeti verene yönelterek, ona doğru gitmek için çalışmanın gereği anlatılmak üzere buradan sonra gelen sure İnşirah Suresi olacak. Şöyle toparlayalım. *Duha suresinden öğrendiklerimiz neler? İnsanın kuşluk vakti gençlik vaktidir. Burada ne ekerse ahirette ve ihtiyarlığında biçeceği muhtemelen budur. Gençliğimizi en dolu en verimli şekilde geçirelim. Daha orta yaş ve ihtiyarlar için bu bir umutsuzluk vesilesi değildir. Tabii ki an bu andır ve Allah tövbeleri daima kabul edendir.*

Allahumme salli alâ seyyidinâ Muhammed

12 Mart 2022

---

¹⁵ Ebu Dâvud, İlm 9, (3658); Tirmizî, İlm 3, (2651)

